

Alicja Szymczak

HTTPS://ORCID.ORG/0000-0001-7238-3993

Rowieńscy alias Wojuccy herbu Gąska

The Rowieński Family, Alias Wojucki, of the Gąska Coat of Arms

Abstrakt: Herb Gąska pojawił się w źródłach pisanych w 1402 r. Na rokach ziemskich w Sieradzu 3 kwietnia stanęli świadkowie Przybka z Kościanek celem zeznania jego przynależności rodowej. W drugiej parze naganiony powołał Janusza z Lichawy i Jana z Wodziera z klejnotu Gąski. W 1403 i 1405 r. z tego klejnotu Stanisławowi z Chrzanowic – obok wspomnianego już Janusza z Lichawy – świadczył także Paweł z Rzechty i Druzbina. Bartosz Paprocki powiązał genezę herbu z legendą o gęsiach kapitolinijskich, które uratowały Rzym przed najazdem barbarzyńców. Nadał mu też kolejne nazwy: Paparona (1578) i Budzisz (1584). Znany mu krąg rodowców był

nieliczny. Poza Chodowskimi z Łęczyckiego, autor zaliczył do nich tylko kilka rodzin sieradzkich: Kamionomojskich, Parzniewskich, Pstrokońskich i Wojuckich. W ziemi sieradzkiej w średniowieczu obok nazwy herbu Gąska użyto dwukrotnie nazwy Równa, pochodzącej od wsi nad rzeczką Świędrnią, przy szlaku z Błaszek do Sieradza.

Rodzina Rowieńskich alias Wojuckich, siedząca na pograniczu Kaliskiego i Sieradzkiego, prezentuje przeciętną rodzinę szlachecką z tego terenu. Nie dorobiła się większego majątku, mimo dwóch korzystnych małżeństw, dochodów z sądownictwa grodzkiego i kościelnej kariery jednego z jej przedstawicieli.

Słowa kluczowe: genealogia, Wojuccy, Rowieńscy, herb Gąska, szlachta sieradzka

Herb Gąska pojawił się w źródłach pisanych w 1402 r. Na rokach ziemskich w Sieradzu 3 kwietnia stanęli świadkowie Przybka z Kościanek celem zeznania jego przynależności rodowej. W drugiej parze naganiony powołał Janusza z Lichawy i Jana z Wodziera z klejnotu Gąski. W 1403 i 1405 r. z tego klejnotu Stanisławowi z Chrzanowic – obok wspomnianego już Janusza z Lichawy – świadczył także Paweł z Rzechty i Druzbina¹. Bartosz Paprocki powiązał genezę herbu z legendą o gęsiach kapitolinijskich, które uratowały Rzym przed najazdem barbarzyńców. Nadał mu też kolejne nazwy: Paparona (1578) i Budzisz (1584). Znany mu

¹ *Nieznane zapiski heraldyczne średniowieczne polskie, głównie sieradzkie*, wyd. S. Łaguna, [w:] *Pisma Stanisława Łaguny*, Warszawa 1915, nr 13, s. 350; nr 25, s. 352.

krąg rodowców był niewielki. Poza Chodowskimi z Łęczyckiego, autor zaliczył do nich tylko kilka rodzin sieradzkich: Kamionomojskich, Parzniewskich, Pstrokońskich i Wojuckich². W ziemi sieradzkiej w średniowieczu obok nazwy herbu Gąska użyto dwukrotnie nazwy Równa, pochodzącej od wsi nad rzeczką Świędnia, przy szlaku z Błaszek do Sieradza. Posłużono się nią w sprawie nagany Oty z Zaborowa, wsi graniczącej z Wojucicami (obecnie Wójcice). W 1408 r. tak pisarz określił przynależność herbową wspomnianego już Pawła z Rzechty i Druzbina (*de clenodio Równa*). Dało to podstawę Stosławowi Łagunie do uznania obu nazw za proklamację tego samego herbu. W trzeciej zapisce świadkami Oty byli Gąski: Mikołaj z Równnej i Pawlik z Rzechty³. Spośród wymienionych osób deklarujących przynależność do Gąsków jedynie Mikołaj z Równnej używał przydomka Gąska. Zatem w Równnej należy upatrywać gniazda rodowego. Osadnictwo Gąsków obejmowało – poza wsią Równa – tereny między i nad rzeczkami Świędnia i Trojanówka, tj. wsie Rubice, Zawady, Żelisław, Wojucice, Zaborów, części w Janówce i Chrzanowicach. Już w początkach XV w. wsie te były podzielone między licznych współwłaścicieli, przy czym trudno ustalić, czy wszyscy należeli do tego rodu. Przedmiotem artykułu będą potomkowie Mikołaja Gąski, którzy z czasem przybrali nazwisko Wojucky⁴.

Być może Mikołaj żył jeszcze w 1414 r., kiedy wystąpił Grzegorz, syn Miczka z Równnej. Grzegorz Gąska, ewidentnie syn Mikołaja Gąski, występował publicznie od 1406 r., po raz pierwszy zasiadając jako asesor w sądzie grodzkim w Sieradzu. W maju 1416 r. kupił od Anny, żony Eustachego z Charchowa, całą jej część w Słomkowie za 100 grzywien. Zakup ten oprotestowała w lutym 1417 r. Ubychna ze Słomkowa jako bliższa do dziedzictwa i według wyroku miała ją wykupić od Grzegorza z Równnej za 60 grz. szerokich groszy praskich i 28 grz. w półgroszkach. Strony doszły do porozumienia, skoro Słomków posiadali potomkowie Grzegorza. Dnia 5 maja 1416 r. Grzegorz dokonał jeszcze jednej transakcji. Nabył mianowicie

² B. Paprocki, *Gniazdo cnoty*, Kraków 1578, s. 900–901; tenże, *Herby rycerstwa polskiego*, wyd. K.J. Turowski, Kraków 1858, s. 571–572; I. Lewandowski, *Rzymska i rzymsko-sarmacka genealogia rodów szlacheckich w niektórych herbarzach staropolskich*, [w:] *Świadomość historyczna Polaków. Problemy i metody badawcze*, red. J. Topolski, Łódź 1981, s. 233; M. Kazańczuk, *Staropolskie legendy herbowe*, Wrocław 1990, s. 31. Nazwę herbu Paparona A. Małecki (*Studia heraldyczne*, t. I, Lwów 1890, s. 56) uważa za wykwinny substytut i synonim Gąski, natomiast S. Górzyński i J. Kochanowski (*Herby szlachty polskiej*, Warszawa 1992, s. 55) wywodzą ją od wołoskiej rodziny Papara, nobilitowanej w 1676 r.

³ *Nieznanne zapiski heraldyczne średniowieczne...*, nr 29, 30, s. 353; *Pokłosie heraldyczne*, „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie” 1923, 6 (10), s. 25.

⁴ Wieś Równa już w początkach XV w. była podzielona między Gąsków i spadkobierców Jana Mirzonia (Równa-Mirzony).

od Agnieszki, żony Wojciecha z Pęgowa, całą jej część w Rubicach za 50 grz.⁵ Posiadał także części w Smaszkowie, graniczące z Kokoszkami, własnością arcybiskupstwa gnieźnieńskiego. O rozgraniczenie obu wsi wystąpił arcybiskup Mikołaj Trąba w 1417 r. i ponownie w 1421 r.⁶ W 1417 r. Grzegorz wspólnie z bratem rodzonym Janem kupili od Mikołaja (h. Szeligi) z Kociołków i jego żony Anny *Malesinof Ostrow* za 20 grz. Być może chodzi tu o jakąś wyspę na rzeczce Świędnia. Grzegorz w następnym roku zainwestował 6 grz., nabywając od Anastazji z Równiej, żony Pawła z Pęgowa, brzeg w Równiej, zatem nad rzeczką Świędnia, od strony granic z Rubicami, koło grobli, na szerokość 3 prętów, i z drugiej strony grobli na szerokość 2 prętów i długość 5 prętów, z wyjątkiem wody. Ostatnią w swym życiu inwestycję przeprowadził w 1428 r., kiedy wyłożył 15 grz. na kupno części w Błazkach od Michała z Kwaskowa⁷. Błazki były wsią parafialną Grzegorza, stąd też znajomości z okoliczną szlachtą. W 1418 r. poręczył Helszce z Kalisza za Wojciecha z Błazek wypłatę oprawy 6 grz. na Boże Narodzenie i 6,5 grz. w następnym roku. Miał też jakąś sprawę z Gotardem z Błazek⁸. Oprócz brata Jana miał Grzegorz co najmniej dwie siostry. Jedną była nieznana z imienia żona Piotra ze Świerczowa w parafii Widawa. W marcu 1423 r. Grzegorz z Równiej wywalczył dla swych siostrzeńców – Dziwisza i Małgorzaty, dzieci Piotra ze Świerczowa i jego pierwszej żony – połowę ich ojcowizny w Świerczowie za posag i za opiekę.

Dziećmi Grzegorza byli bracia: Mikołaj, Jakub i Jan oraz ich siostry: Katarzyna i Anna. Być może jego najstarszym synem był Jakub, kleryk z diecezji gnieźnieńskiej, który 22 sierpnia 1439 r. we Florencji otrzymał prowizję na kanonię uniejowską

5 Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (dalej: AGAD), Księgi grodzkie sieradzkie (dalej: SG), ks. 1–2, s. 49; S. Kozierowski, *Badania nazw topograficznych na obszarze dawnej wschodniej Wielkopolski*, t. II, Poznań 1928, s. 77; AGAD, Księgi ziemskie sieradzkie (dalej: SZ), ks. 5, k. 147v, 148–148v; ks. 6, k. 33.

6 AGAD, SZ, ks. 6, k. 37; ks. 7, k. 185.

7 AGAD, SZ, ks. 7, k. 44, 55v; SG, ks. 5, s. 900.

8 AGAD, SZ, ks. 7, k. 22, 49v; ks. II, k. 144v. J. Łaski (*Liber beneficiorum archidiecezji gnieźnieńskiej*, t. II, wyd. J. Łukowski, J. Korytkowski, Gniezno 1881, s. 57–58) wiadomości o zobowiązaniach wsi Równa wobec Kościoła umieścił w parafiach Błazki i Gruszczycze. Pleban w Błazkach pobierał dziesięciny folwarczne z Wojucic, Równiej, Zakrzewa i Smaszkowa; folwarczne i kmiece z Zawad i Zaborowa. Z Rubic pleban w Gruszczycach otrzymywał tylko mszalne. Widać bliższy związek Wojuckich z parafią w Błazkach, do której z początku pewno należeli. Pisarz archidiaconatu kaliskiego nie wymieniał okręgów parafialnych, a jedynie odnotowywał dochody plebanów i instytucji kościelnych, stąd niesłusznie S. Zajączkowski i S.M. Zajączkowska (*Materiały do słownika geograficzno-historycznego dawnych ziem łęczyckiej i sieradzkiej do 1400 roku*, cz. 2, Łódź 1970, s. 75) posadzili go o błąd. *Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym opisana przez Adolfa Pawińskiego*, t. II, *Wielkopolska*, Warszawa 1883 (Źródła Dziejowe, 13), s. 171: 1496 – par. Gruszczycze.

po rezygnacji z niej Sławnika z Radziątkowa, archidiakona uniejowskiego, promoted na kanoniu poznańską⁹. W Równiej był jeszcze jeden Grzegorz, syn Piotra i Jadwigi z Wdowina. Możliwe, że chodzi tu o niego. Nic więcej o nim nie wiadomo, zapewne zmarł. Najstarszą córką Grzegorza Gąski była Katarzyna, która w 1451 r. już ponownie zamężna za Maczudę (z Wronikowa), w obecności brata Mikołaja Rowieńskiego przekazała córkom z pierwszego małżeństwa ze Stanisławem ze Zborowskiego – Jadwidze, Annie i Barbarze – połowę swych dóbr oprawnych w Zborowskim, Reduchowie i Nowej Wsi¹⁰.

Najstarszy z synów, Mikołaj, w 1437 r. zobowiązał się przekazać na Wielkanoc swej siostrze rodzonej Katarzynie, żonie Stanisława ze Zborowskiego, rzeczy po zmarłej matce: szatę podszytą, skórę z popielic na kołnierz i naszyjnik albo dać 5 grz. Rzeczy miał złożyć u Pawła, krawca w Warcie. Pierwsza żona Grzegorza zmarła więc przed tą datą. Jej dziećmi byli: Katarzyna, Mikołaj i Anna. Mikołaj był już wydzielony i przejął na siebie obowiązek wyposażenia sióstr. Z Katarzyną uregulował sprawy majątkowe w 1443 r. Dnia 1 lutego arbitrzy Jan z Brudzewa i Jan Karaś z Sikucina doprowadzili do ugody między nimi. Katarzyna ustąpiła bratu z części macierzystej w Słomowie za 60 grz. z tytułu posagu i umorzyła dokumenty, które miała na Smaszkowie¹¹. Mikołaj ożenił się z Elżbietą, córką Mrocza z Businy h. Grzymała. Dnia 28 marca 1441 r. Mroczek zastawił zięciowi połowę swego dziedzictwa w Nowej Wsi za 100 grz. posagu, zaś Mikołaj zastawił ją za 80 grz. Wojciechowi z Wierchów. Był to drugi jego szwagier, mąż siostry Anny. Dopiero w grudniu 1442 r. Mikołaj opłacił posag żony i zapisał jej 200 grz. na połowie dóbr w Równiej i na gdziekolwiek indziej posiadanym w przyszłości majątku¹². To zastrzeżenie było konieczne, bowiem bracia Rowieńscy dopiero w 1443 r. dokonali działu majątkowego z siostrą stryjeczną rodzoną Barbarą, córką Jana, żoną Jakuba z Mroczków. Barbara dostała Smaszków i część Borysławic, natomiast Mikołaj, Jan i Jakub – Równą, Rubice i Błaszki. Barbara skwitowała braci z macierzysty, babizny i ojcowizny¹³. We wszystkich tych wsiach posiadłości braci stanowiły kilkunanne gospodarstwa, jak wynika z prowadzonych przez nich transakcji.

⁹ *Bullarium Poloniae*, t. V, wyd. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś, przy pomocy M. Kowalczyk, A. Wajs, H. Wajs, Romae–Lublin 1995, nr 955. A. Jabłońska, *Kapituła uniejowska do początku XVI wieku*, Kielce 2005, s. 146. Autorka uważa, że Jakub kleryk z 1439 r. jest tożsamy z Jakubem klerykiem z 1458 r., który dostał wtedy prowizję na dwa beneficja należące do kolacji arcybiskupa gnieźnieńskiego i biskupa włocławskiego. Tę identyfikację wyklucza jednak zbyt duża odległość czasowa między nimi.

¹⁰ AGAD, SG, ks. 10, s. 341.

¹¹ AGAD, SZ, ks. 10, k. 143v; ks. 11, k. 75v.

¹² AGAD, Księgi ziemskie szadkowskie (dalej: SzZ), ks. 4, s. 148; SZ, ks. 11, k. 68.

¹³ AGAD, SG, ks. 8, s. 207.

W 1445 r. Mikołaj zastawił za 4 grz. Dzierśławowi z Błaszek swoją część w Błaszach, którą jego ojciec kupił od Michała Dziatkowskiego. Być może jej nie wykupił, bowiem w 1452 r. sprzedał swoją część w Błaszach na wyderkaw za 4 grz. Dzierśławowi z Błaszek¹⁴. Wykupił od siostry Barbary Borysławice w 1447 r., a w 1448 r. swą połowę, tj. 2,5 łanów, w Borysławicach i pół łanu w Błaszach sprzedał za 40 grz. na dwa lata Andrzejowi z Wolenia. W 1451 r. wziął w zastaw od Dzierśława z Borysławic pół łanu za 5 grz.¹⁵

Dnia 29 kwietnia 1454 r. bracia Mikołaj, Jakub i Jan wpisali do księgi grodzkiej sieradzkiej warunki kolejnego działu. Mikołajowi przypadły części w Równiej z Zakrzewem na północ, połowa folwarku, połowa siedliska z nowym domem z białą izbą, sadzawka; Jakubowi – połowa Równiej w kierunku południowym, która graniczyła z Gruszczycami z łanem *Mirzanowskim*; Janowi – część w Słomkowie, 3 łany w Borysławicach, 1 łan w Rubicach i pół łanu w Błaszach. Dzielcami byli: Piotr Zajączek podkomorzy, Mikołaj Nieracki, szwagier Wojciech z Wierchów i Jan z Businy. W związku z nowym podziałem majątku Mikołaj ponowił żonie Elżbiecie zapis 200 grz. oprawy na połowie wszystkich swych dóbr, który zaakceptował Jan z Businy, brat Elżbiety. W maju tego roku Mikołaj skwitował brata Jakuba z 20 grz., 6,5 grz i 8 gr z przypadającej na niego części posagu siostry Anny, żony Wojciecha z Wierchów¹⁶. W 1459 r. Jakub sprzedał bratu Mikołajowi siedlisko i połowę starego dworu za 20 grz. W tymże roku obaj bracia wspólnie kupili łąkę w Zawadach od Mikołaja Misgacza za 3 grz. półgroszków. Mikołaj rozszerzył swe posiadłości o drugą łąkę na granicy z Brudzewem. O jej zabór skarżył go w 1465 r. Mikołaj z Brudzewa, który powołał się na prawo bliższości po bratanku Janie, ale jego pozew został oddalony¹⁷. W 1471 r. pożyczył Mikołajowi z Businy 16 grz. pod zastaw 2 łanów w Dąbrówce Wielkiej w pow. szadkowskim i parafii Bałdrzychów. Tego roku jego żona Elżbieta dostała od swej matki Doroty, wdowy po Mroczyku z Businy, 4 łany w Zawadowie (kmiecie na łanowych gospodarstwach: Maciej Orzeł, Jan Janek, szewc Guzel, Stanisław Konieczny). W 1475 r. Elżbieta odkupiła od swych bratanków, Klemensa i Mikołaja z Businy, całą ich część dziedzictwa w Zawadowie za 100 grz.¹⁸ W 1472 r. Jan Rowieński pożyczył 14 grz. Agnieszce, żonie Węclawa z Wysokiego Tądowa, pod zastaw części w Równiej, Zakrzewie, Rubicach i Zawadach. Rok później odkupił od Agnieszki z Rakowic jej

¹⁴ AGAD, SG, ks. 8, s. 553; ks. 10, s. 596.

¹⁵ AGAD, SZ, ks. 11, k. 166; SG, ks. 9, s. 736; ks. 10, s. 403.

¹⁶ AGAD, SG, ks. 11, s. 141, 142, 150, 175.

¹⁷ AGAD, SG, ks. 12, s. 482, 499; SZ, ks. 12, k. 101–101v.

¹⁸ AGAD, SG, ks. 17, s. 99, 121, 340; ks. 18, s. 365.

części w tych wsiach za 40 grz.¹⁹ Prawdopodobnie w 1475 r. Mikołaj z Równiej zabił Macieja z Janowic. List w tej sprawie, datowany w Sieradzu 1 listopada 1475 r., a skierowany do starosty albo w razie jego nieobecności do Jakuba z Krokocic, burgrabiego i sędziego na zamku sieradzkim, wydał król Kazimierz. Syn zabitego, Stanisław z Janowic, pozwał Mikołaja o głowę ojca do prawa grodzkiego. Król jednak, po zasięgnięciu rady swoich doradców, stwierdził, że sprawa ta nie podlega sądownictwu grodzkiemu i tego Mikołaja nakazuje sędzić w sądzie ziemskim. Konkluzji w tej sprawie nie znamy. Jeszcze w listopadzie 1476 r. pozwany został przez braci: Stanisława – kanonika wieluńskiego i plebana w Charlupi Małej, oraz Jana z Gruszczyńskich, ale roczek został przełożony przez Jana z Woli. Po raz ostatni wspomniany został w 1477 r. Zwrócił wtedy bratu Jakubowi, plebanowi w Bałdzychowie, łąn (kmięć Jan Stoszek), zastawiony mu za 20 grz., który Jakub sprzedał zaraz bratu Janowi za 10 grz.²⁰

Synem Mikołaja i Elżbiety z Businy był Jan Rowieński. Pojawił się w źródłach w 1472 r. Jego ojciec Mikołaj zapłacił wówczas 60 grz. staroście Jakubowi Koniecpolskiemu za swego syna Jana, schwytanego przez Mikołaja Franka z Wiechutek. Wysokość kary wskazuje na szlachecką główszczyznę. W kwietniu tego roku starosta skwitował Mikołaja z tej sumy i zapłaty wszystkich kar za syna i jego matkę Elżbietę z tytułu *repercussionem iuris castri siradiensis iuxta librum*, jak zeznał woźny sieradzki Mikołaj Dicon²¹. Jan ożenił się z Elżbietą z Przatowa. W 1480 r. Jan z Równiej, syn zmarłego Mikołaja, zapisał żonie Elżbiecie na połowie swych dóbr w Równiej, Rubicach i Zawadowie 200 grz. posagu i 200 grz. wiana. Żona wniosła mu dobra w Przatowie i Woli Przatowskiej, które dziedziczyła wspólnie z siostrą Katarzyną. Oprawę akceptowała jedynie jej matka Katarzyna. Elżbieta energicznie zabrała się do odzyskiwania majątku po zmarłym ojcu Janie. W 1480 r. wygrała od Strzeżka Balińskiego z Kaczek i Średniego Czepowa 30 grz. zastawionych na 3 łąnach w Czepowie, które jej ojciec trzymał z tytułu posagu żony Katarzyny Kossowskiej i matki Elżbiety²². Dnia 22 stycznia 1488 r. siostry

¹⁹ AGAD, SG, ks. 17, s. 410, 738.

²⁰ AGAD, SG, ks. 19, s. 183–184, 469; SZ, ks. 13, k. 31v. Mikołaj pojawiał się jeszcze w innych wzmiankach dotyczących sporów sąsiedzkich. Zob. SZ, ks. 11, k. 113, 120, 123 (1444: spór z kmięciem Andrzejem z Chabierowa); SZ, ks. 11, k. 169v (1447: spór z kmięciem Mikołajem z Rubic); k. 357 (1453: sprawa z Janem Karasiem z Sikucina); ks. 12, k. 88 (1465: sprawa z Pawłem z Zakrzewa); SG, ks. 19, s. 41 (jako dzielca Mikołaja z Brudzewa i jego synowca Jana z Małej Cieni).

²¹ AGAD, SG, ks. 17, s. 401.

²² AGAD, SG, ks. 21, s. 145; SzZ, ks. 6, s. 183. Elżbieta wspólnie z siostrą Katarzyną prowadziła liczne procesy o dobra z krewnymi – zob. SG, ks. 23, s. 105; SzZ, ks. 6, s. 340, 350, 353, 438, 443, 467, 474; ks. 26, s. 99.

Przatowskie – Katarzyna, żona Jana z Łubnej, i Elżbieta, żona Jana z Równiej – dokonały podziału majątku przez dzielców: Stanisława z Rokszyc i Dąbrowy Wielkiej, Rafała z Łobudzie oraz Jana Rowieńskiego z Wojucic. Elżbiecie w Przatowie przypadła połowa folwarku, pół siedliska z domami i stajnią, kmiecie na półłankach: Mikołaj Doleżał, Maciej Żaczek, Jakub sołtys, Jan Mzurek, Jan Płatek, zagrodnik, łąn pusty, pół stawu; w Woli Przatowskiej dwaj kmiecie na półłankach: Pięta i Paweł Król, łąn pusty *Szymanowski*, czwarta część pola folwarcznego. W następnych latach Katarzyna Przatowska, siostra Elżbiety, zastawiała szwagrowi Janowi odziedziczone dobra: w 1496 r. łąn w Woli Przatowskiej (kmiecie: Maciej Wnuk i Maciej Posadzaj) za 10 grz., w 1498 r. zaś pół łąnu w Przatowie (kmięć Piotr Wirczaga) za 6,5 grz.²³

Niewątpliwie stryj Jan pomógł swemu bratankowi w dostaniu się do kręgów sądowych w Sieradzu. W 1482 r. Jan z Równiej został pełnomocnikiem Piotra Barana z Małej Gaci, poddanego Jana Zaremby z Kalinowej. Opiekę nad małoletnim Zarembą sprawował Mikołaj z Kutna, wojewoda łęczycki, i to on zlecił pełnomocnictwo Janowi z Równiej. Kmiecia skarżył ksiądz Maciej z Retnicy o groźby wobec niego i jego ludzi, podpalenie i kradzież. Rowieński żądał w imieniu Barana 10 grz. z tytułu potwarzy i drugich 10 grz. za zniesławienie oraz możliwości oczyszczenia się jak prawo pozwala. Sędziowie odroczyli proces. W 1491 r. był arbitrem w sporze między dziedzicami z Łabędzi. W 1493 r. jako pełnomocnik Jana ze Stryjów Książczych żądał 120 grz. za głowę brata Andrzeja ze Stryjów od zabójcy – Piotra Pszonki, mieszczanina z Szadka. W czerwcu 1504 r. – obok Świętosława Ostrowskiego z Jezierska, Jana z Niewiesza i Wojciecha z Pstrokonii – Jan z Równiej doprowadził do ugody między Janem z Sobiepan, Marcinem i Batłomiejem z Sobiepan i Stanisławem i Janem ze Starych Kozub. Dnia 8 lipca 1505 r. został poświadczony jako komornik podkomorzego sieradzkiego Wincentego Małskiego. Niewykluczone, że Jan zastępował Małskiego w sądzie i wykonywał prace w terenie w całym okresie sprawowania przez tegoż urzędu podkomorzego, czyli w latach 1493–1506. Sprawowanie przez Jana tej funkcji było zapewne źródłem jego autorytetu wśród szlachty, stąd liczne powoływanie go na pełnomocnika²⁴.

Niewiele wiadomo o jego transakcjach majątkowych. W 1499 r. odzyskał od Jakuba z Chrzanowic i jego bratanka Jana zwrot 27 grz., w których trzymał młyn w Chrzanowicach. Gospodarował w Zawadowie, wsi odziedziczonej po matce. W 1501 r. skarżył kasztelana rozpierskiego Jana Jaranda ze Stawu i Brudzewa o zabranie z Zawadowa czterech wołów wartości 6 grz., które stracił w czasie przemarszu kasztelana zmierzającego na wojnę pod Sandomierz. W 1514 r. Elżbieta

²³ AGAD, SzZ, ks. 6, s. 534–535; SG, ks. 28, s. 359; ks. 29, s. 186.

²⁴ AGAD, SG, ks. 22, s. 278; ks. 27, s. 249; SzZ, ks. 6, s. 744; ks. 7, s. 506, 523.

z Przatowa, żona Jana Rowieńskiego z Równiej, zwróciła Grzegorzowi z Nadolnego Czepowa swoją część w Średnim Czepowie²⁵. Jego bratem rodzonym był Piotr. W 1494 r. Jan i Grzegorz z Droszewa w ziemi kaliskiej z siostrą rodzoną Barbarą, żoną Andrzeja z Lutyni, skwitowali braci rodzonych: Jana i Piotra z Równiej z zadośćuczynienia za dobra macierzyste i ojczyste w Zawadowie. Jak wspomniano, Zawadów dziedziczyli po matce Elżbiecie z Businy²⁶.

Potomkiem Jana był Mikołaj Rowieński z Przatowa. Dnia 15 maja 1521 r. jego spór z Wężykami obłożony został wadium 500 grz. W 1523 r. Mikołaj Rowieński skwitował kasztelana wieluńskiego Mikołaja z Gruszczyc z 30 grz., za którą to sumę kasztelan wykupił od niego zastaw, tj. 3 łany w Rubicach. W 1566 r. synowie Mikołaja Rowieńskiego, Sebastian, Jan i Andrzej, dokonali działu w Przatowie i Woli Przatowskiej²⁷.

Jan był zapewne drugim w kolejności synem Grzegorza, jakkolwiek pisarze pisali go raz przed Jakubem, innym zaś razem za nim. Rozpoczął jednak studia na Uniwersytecie Krakowskim cztery lata wcześniej od Jakuba. W 1445 r. Jan, syn Grzegorza, z Równiej dał 4 gr wpisowego w semestrze zimowym²⁸. Nie wiadomo, czy ukończył te studia, z pewnością zrezygnował z kariery kościelnej. Pojawił się w 1454 r., gdy sprzedawał dobra w Błaszczach za 15 grz. Andrzejowi z Wolenia. Transakcję poręczył za niego brat Jakub z Równiej. W 1458 r. Jan ożenił się z Agnieszką, której zapisał na całej części w Słomkowie Mokrym półtora łanu w Rubicach, dworze i domu 100 grz. posagu i 100 grz. wiana. Sam zachował dla siebie dobra w Borysławicach i 2 łany w Rubicach²⁹. Nie wymieniono w tym zapisie wsi Równa, choć Jan czasem się z niej pisał i używał nazwiska Rowieński. W latach pięćdziesiątych jego siedzibą były Rubice, gdzie miał dwór i dom. Dział w Borysławicach był przedmiotem zastawów. W 1459 r. odebrał od Beaty, wdowy po Janie z Brudzewa w parafii Wąglczew, zastaw w Borysławicach, który odziedziczyła po Piotrze, zmarłym bracie męża, na sumę 30 grz. i za tę samą kwotę sprzedał go Marcinowi Budkowi z Wójcic Wielkich³⁰. Korzystając z pozycji brata Jakuba w kościele gnieźnieńskim, pomnażał swój majątek, handlując

²⁵ AGAD, SG, ks. 30, s. 205; SZ, ks. 13, k. 372v; Księgi grodzkie sieradzkie, inskrypcje (dalej: SGI), ks. 2, k. 74v–75.

²⁶ AGAD, SG, ks. 27, s. 994.

²⁷ *Matricularum Regni Poloniae summaria*, wyd. T. Wierzbowski, t. IV.1, Warszawa 1910, nr 3788; SGI, ks. 5, k. 175; ks. 53, k. 234v–235.

²⁸ *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400–1508*, t. I, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, przy współpracy R. Grzesika, Kraków 2004, s. 209.

²⁹ AGAD, SG, ks. 11, s. 176; ks. 12, s. 219.

³⁰ AGAD, SG, ks. 12, s. 370, 371.

zbożem z dziesięcin. Świadczy o tym sprawa z września 1459 r., kiedy to pozwał Świąszka ze Słomkowa Mokrego o zebranie dziesięcin z pół kmiecych należących do stołu arcybiskupiego, chociaż zawarł umowę ze starostą opatowieckim na ich zbiór i już zapłacił Świąszkowi 5 grz. z tego tytułu³¹. Handel przynosił zyski, skoro w 1464 r. nabył Wojucice z częściami młynów na rzece Trojanówce w Chrzanowicach, Żeliszawiu i Janówce, które części dokupił do wsi Wojucice Pielgrzym, dziadek Katarzyny, a które ona sprzedała Janowi Rowieńskiemu ze Słomkowa Mokrego za połowę łąnu w Borysławicach i 150 grz. półgroszków. Do Wojucic Jan przeniósł swą siedzibę, pisząc się odtąd Rowieńskim z Wojucic albo Wojuckim. W kolejnych latach uzgodnił z sąsiadami granice posiadłości. W styczniu 1476 r. Jan Gruszczyński z Zaborowa uzyskał na Janie Rowieńskim z Wojucic rozgraniczenie między Zaborowem i Wojucicami. Wiosną 1477 r. Jan skarżył Jana, syna zmarłego Mikołaja z Żeliszawia, o ujazd i bezprawne zaoranie gruntu na granicy Wojucic z Żeliszawiem w trakcie prac polowych i nawrotów końmi i wołami. Ustalono wtedy granice między obu wsiami. W czerwcu 1477 r. zawarł ugodę z dziedzicami Janowic (obecnie Janówka), tj. Jakubem Woleńskim, Janem i Mikołajem, Jadwigą wdową po Mikołaju z Janowic, Agnieszką żoną Jana Kołdowskiego, Barbarą żoną Mikołaja zwanego Pej z Wrzącej, Stanisławem synem zmarłego Macieja w sprawie użytkowania wód rzeczki. W kwietniu 1478 r. zaokrąglił swe posiadłości, nabywając od Jakuba Woleńskiego z Janowic i Błaszek cały jego dział w Janowicach, który miał od Marka z Łubnej i Wojciecha braci rodzonych, Tomasza z Janowic i od Jana z Wielkich Rakowic, dając w zamian pół łąnu pustego w Borysławicach, który miał od Stefana (nabył go w 1476 r. za 2 składy pola w Rubicach), dopłacając do transakcji 40 grz. Jeszcze w sierpniu 1480 r. zawarł ugodę z Janem z Chrzanowic o rozgraniczenie swego młyna w Wojucicach i młyna Jana Krczonowskiego w Chrzanowicach w miejscu granic między Wójcicami i Chrzanowicami³².

Inne posiadłości, często nabywane jako inwestycje krótkoterminowe, były przedmiotem zastawów i sprzedaży. I tak w 1466 r. Jan oddał Małgorzacie, żonie Jana z Chrzanowic, 40 grz., za które zastawił jej 3,5 łąnu w Rubicach na wyderkaw na trzy lata. W 1472 r. Jan sprzedał trzecią część wsi Małków, którą miał od Mikołaja Świątnickiego, Mikołajowi ze Strachocic za niwę w 4 podwójne zagony i w 2 staje długości koło boru w Strachocicach i za 120 grz.³³

31 Archiwum Diecezjalne we Włocławku (dalej: ADWł.), Księgi konsystorskie kaliskie (dalej: Kalisz kons.), ks. 2, k. 85v; J. Łaski, *Liber beneficiorum...*, t. I, s. 417.

32 AGAD, SG, ks. 13, s. 900–901; ks. 19, s. 331, 586; ks. 20, s. 91; SZ, ks. 13, k. 5, 45v, 80v.

33 AGAD, SG, ks. 14, s. 446; ks. 17, s. 299.

Wśród sąsiadów cieszył się niemałym mirem. Powoływano go do przeprowadzenia ugody³⁴, działu majątkowego³⁵, ustalenia granic³⁶. W pewnym stopniu wpływ na to miało jego wykształcenie, ale w większym jego stała niemal obecność w sądach sieradzkich w roli asesora (notowany od 1467 r.), a w latach 1479–1491 komornika wojewody sieradzkiego Mikołaja z Brudzewa i Stawu³⁷. Często więc pomagał w przełożeniu roczków na inny termin³⁸, podejmował się pełnomocnictw³⁹. Inną kwestią była pomoc rodzinie w różnych sprawach, jakkolwiek trudno ustalić stopień pokrewieństwa, skoro najczęściej określano te relacje jako *propinquus*. Przykładowo, w 1476 r. wspólnie z bratem Jakubem z Równiej, plebanem w Bałdrzychowie, towarzyszyli jako wujowie Agnieszce, żonie Pawła z Kobylnik, która skwitowała ojca Piotra z Głaniszewa zwanego Gałęski (h. Korab) ze spłaty za dobra ojczyste, macierzyste i babiznę w Głaniszewie. W 1486 r. jako wuj świadkował wspólnie ze Stanisławem Warszyskim jako stryjem, Dorocie, żonie Macieja Straszковского, i Małgorzacie, pannie, córkom zmarłego Świętosława z Milejowa,

34 AGAD, SG, ks. 15, s. 327 (1468: ugoda między Marcinem z Poduli M., synem Pędziwiatra, i Anną, żoną Stefana Rilkowskiego); SG, ks. 15, s. 480 (1468: Jan Rowieński z Wojucia jako arbiter w sporze między Cieńskimi o młyny); SG, ks. 24, s. 607 (1486: ugoda między Jakubem z Abramowic i Grzegorzem z Nadolnego Czepowa); SG, ks. 27, s. 262 (1491: ugoda między Mikołajem z Gorzałowa, synem zmarłego Marcina, z jednej i Janem Bocianem z drugiej strony).

35 AGAD, SG, ks. 17, s. 752–754 (1472: dział braci Jana i Mikołaja z Suliszewic); SZ, ks. 13, k. 101v (1484: dział między Mikołajem Ostrowskim ze Słomkowa Mokrego i Jakubem z Sędzic i Słomkowa Mokrego); SG, ks. 24, s. 249 (1485: dział między Janem z Małego Smaszkowa, zwanym Kostrzewski, i Dorotą, wdową po Janie Pratkowskim, wójcie z Warty); SG, ks. 24, s. 307 (1486: dział w Wysokim Tądowie między Jadwigą, żoną Mikołaja z Wielkich Rakowic, dziedziczką z tego Tądowa, i Elżbietą, żoną Mikołaja Franka z Zakrzewa, Heleną żoną Jakuba Kościanowskiego – dziedziczkami z Zakrzewa i Rubic); SG, ks. 27, s. 250 (1491: dział Węclawa, wójta w Szadku, z jego żoną Anną); SZ, ks. 13, k. 293–295 (1496: dział braci Cieńskich); SG, ks. 29, s. 26 (1498: dział braci Bartłomieja i Wojciecha z Bartochowa); SG, ks. 30, s. 278–278a (1500: dział siostrz Korytkowa: Katarzyny, żony Jana ze Słomowa, Elżbiety, żony Andrzeja z Wielkich Sulimowic, i Marty).

36 AGAD, SG, ks. 19, s. 603 (1477: ugoda w sprawie granic między Janem z Chrzanowic z jednej i Wojciechem Durniak, Mikołajem Jantho, Janem Wolienskim, Jakubem Wolienskim, Wojciechem Świeńcz, Marcinem Dzierzkowicz – z Błaszek z drugiej strony); SZ, ks. 6, s. 345 (1485: ugoda w sprawie wymierzenia pól między Adamem z Małego Pudłowa i Bratkowa i Jakubem z tegoż Pudłowa we wsiach Mały Pudłów, Wielki Bratków, Skrzynki według starych znaków w lasach i borach).

37 Podaję tylko zapiski z tym tytułem: AGAD, SZ, ks. 13, k. 54, 120v, 228; SG, ks. 22, s. 592.

38 AGAD, SZ, ks. 13, k. 23v; 60, 103 (jako pełnomocnik Zbigniewa Oleśnickiego, arcybiskupa gnieźnieńskiego, i kapituły w sprawie z Janem, Michałem, Stanisławem, Anną i Małgorzatą – dziećmi Jana Russockiego z Dąbrowicy); 119; SG, ks. 27, s. 907.

39 AGAD, SZ, ks. 13, k. 57v; SG, ks. 22, s. 75.

które zwróciły połowę łąnu w Kościerzynie Katarzynie, żonie Wojciecha z Parzęczewa⁴⁰. W 1495 r. jako brat towarzyszył (obok Marcina Aarona, sędziego grodzkiego) Annie, żonie Benedykta Wierusza ze Stolca, która sprzedała część w Głowaczewicach Wielkich Maciejowi z Głowaczewic, wojskiemu większemu i staroście sieradzkemu. W 1495 r. jako wuj Doroty, wdowy po Macieju Straszkovskim z ziemi łączyckiej, franciszkanki w Warcie, i Małgorzaty, żony Jana z Ziemięcina, które dały wwiązanie w swą część w Jeziorsku szwagrowi Mikołajowi z Osna na Kujawach za 100 grz. W 1500 r. jako wuj Barbary z Maszewa, która pożyczyła 50 grz. matce Barbarze z Milejowa, wdowie po Jakubie⁴¹.

Przed 1483 r. Jan Rowieński z Wojucic ożenił się po raz drugi z Katarzyną, która wniosła 100 grz. posagu. Jan zapisał jej w tym roku na połowie dóbr w Wojucicach, Żeliszewiu, Janowicach, Rubicach i Borysławicach 200 grz. posagu i wiana. Oprawę akceptowała osobiście Katarzyna, towarzyszył jej tylko brat klejnotny Stanisław Jackowski z Dominikowic h. Grzymała. Katarzyna pochodziła z ziemi łączyckiej. Kiedy w 1486 r. Jan Rowieński z Wojucic zastawił swoją część w Borysławicach, tj. 2 łąny (Piotr Zagonek 1/2, Jakub kowal 1/2, łąn pusty), Wojciechowi Miłkowskiemu z Borysławic za 13 grz., transakcję poręczyła Katarzyna (miała tu oprawę) w towarzystwie Stanisława Barczyskiego z ziemi łączyckiej, swego brata klejnotnego⁴². W rękach jej syna Mikołaja była wieś Złota w powiecie łączyckim, może stąd pochodziła.

W 1483 r. bracia Wawrzyniec i Maciej z Równiej, Zakrzewa, Rubic, ze swą matką Małgorzatą, wdową po Pawle z Zakrzewa, zastawili czwartą część pola (lab. Jan Rabaniec) za 4 grz. Janowi Rowieńskiemu z Wojucic⁴³.

W lutym 1493 r. Jan Rowieński z Wojucic i Borysławic zawarł ugodę w sprawie granic z Jakubem Wełenką z tychże Borysławic. W 1500 r. kupił od Małgorzaty z Borysławic, żony kmiecia Stanisława z Błaszek, połowę pola w Borysławicach za 10 grz.⁴⁴

Jan Rowieński z Wojucic z dwóch małżeństw miał co najmniej ośmioro dzieci. Z pierwszego małżeństwa miał córkę i synów: Grzegorza i Bartłomieja. Nieznana z imienia córka i Bartłomiej nie żyli już w 1500 r. Jan Rowieński z Wojucic został wtedy pozwany przez swoje wnuki, rodzeństwo z Sulisławic, wsi koło Skalmierzyc w Kaliskiem, tj. Macieja, Stanisława, Marcina i pannę Katarzynę, o 100 grz. posagu zmarłej Agnieszki, niegdyś żony Jana, i dobra po wuju rodzonym Bartłomieu,

⁴⁰ AGAD, SG, ks. 19, s. 154; ks. 24, s. 486.

⁴¹ AGAD, SZ, ks. 13, k. 276, 286v; SG, ks. 28, s. 104–105; ks. 30, s. 463–464.

⁴² AGAD, SG, ks. 23, s. 242; ks. 24, s. 415.

⁴³ AGAD, SG, ks. 23, s. 177.

⁴⁴ AGAD, SZ, ks. 13, k. 103, 259; SG, ks. 30, s. 403.

który zmarł zatem bezdzietny⁴⁵. Syn Grzegorz z Wojucic zmarł przed 1515 r., kiedy to jego syn Hieronim z Żelisławia zastawił półtora łanu (kmiecie: Jan Golesza na łanie i Maciej Petrek na półłanku) w Żelisławiu Janowi Klimaszowskiemu z Wielkiej Cieni za 12 grz. Jednocześnie dał swemu bratu ciotecznemu rodzonemu Wojciechowi, synowi Jakuba, z Wielkiej Cieni wszystkie swoje dobra zastawione w Żelisławiu, Równiej i Rubicach. Dwa lata później całą swą część w Borysławicach sprzedał za 20 grz. na wyderkaw kasztelanowi wieluńskiemu Mikołajowi Gruszczyńskiemu⁴⁶. Pozostałe dzieci Jana nie zgłaszały pretensji do spadku po Agnieszce, zatem pochodziły z jego drugiego małżeństwa. W 1486 r. Jan zobowiązał się dać zięciowi Mikołajowi z Mikołajewic 30 grz. posagu za swą córkę Katarzynę. Druga z córek, Cecylia, została wydana za mąż za Stanisława z Domiechowic, wsi w powiecie piotrkowskim. W 1493 r. Jan Rowieński z Wojucic sprzedał na wyderkaw swoje części w Równiej i Mierzonach zwanych Równa zięciowi za 40 grz. z tytułu posagu Cecylii. Dopiero w 1498 r. Stanisław z Domiechowic skwitował Jana z wypłaty 40 grz. posagu za Cecylię. W 1493 r. Jan zapisał córce Elżbiecie, żonie Jakuba Cieńskiego, 70 grz. posagu. W czerwcu 1498 r. zastawił całą swoją część w Rubicach Jakubowi Cieńskiemu z Wielkiej Cieni za 35 grz. z tytułu pozostałości posagowych, który zastaw wykupił w 1500 r. W 1498 r. Jan Rowieński z Wojucic dał na Boże Narodzenie Marcinowi z Wielkich Wójcic ostatnie 15 grz. posagu za córkę Małgorzatę⁴⁷.

Mikołaj ożenił się z Dorotą z Przeczni. W 1499 r. bracia Doroty: Mikołaj, pleban w Parznie, Kacper i Wojciech – dziedzice z Przeczni, wypłacili 67 grz. Janowi Rowieńskiemu z Wojucic z tytułu jej posagu. Jan zapisał Dorocie z Przeczni, żonie swego syna Mikołaja Rowieńskiego, 100 grz. z tytułu posagu i 100 grz. wiana na połowie dóbr: Żelisław, Złota i części w Rubicach⁴⁸.

Jakub, syn Grzegorza z Równiej, w 1449 r. zapisał się w semestrze letnim na studia w Akademii Krakowskiej, dając 5 gr wpisowego. Pozostawał w niedzielę z bratem Janem. W 1456 r. bracia Jakub i Jan z Równiej sprzedali część w Borysławicach za 30 grz. Piotrowi z Brudzewa, a kupili od braci: Stanisława, Mikołaja, Węcława, Jana, Andrzeja i Wojciecha z Zawad ich część ojcowską we wsi Rubice, sąsiadującą z Równą, za pół łanu w Błaszczach zwanego *Sulątkowski* i 100 grz. W 1458 r., w związku z ożenkiem Jana, bracia podzielili się dobrami. Dzielcami byli Jan z Cieni i Mikołaj z Równiej. Jakubowi dostała się połowa wsi Równa i w Rubicach półtora łanu, na których łanach siedzieli kmiecie: Stanisław Ihezus zwany, Chebdzina,

45 AGAD, SG, ks. 30, s. 281–282.

46 AGAD, SGI, ks. 2, k. 205–206, 355.

47 AGAD, SG, ks. 24, s. 427; ks. 27, s. 584; ks. 27, s. 747; ks. 29, s. 56, 144–145, 178; ks. 30, s. 429, 462.

48 AGAD, SG, ks. 30, s. 129–130.

wdowa po Macieju, i pół łanu, na którym siedział Kurona. Janowi przypadła część w Słomkowie, cała część w Boryslawicach, w Rubicach zaś 3,5 łanów z kmiciami: Stanisław Piwek, Gniady, Sobania Mikołaj i 3 kwarty na folwark. Jakub miał wykupić dla siebie część w Rubicach sprzedaną przez braci za 30 grz. Podzielili też między siebie dług 9 grz.⁴⁹

Karierę kościelną Jakub rozpoczął od funkcji arendarza dochodów i dziesięcin należnych kościołowi w Goszczanowie, własności arcybiskupstwa gnieźnieńskiego. Dnia 28 kwietnia 1458 r. kleryk Jakub z Równiej pozwał Świąszka z Lipic o dziesięcinę snopową z pól nowych w Lipicach, tj. o 20 korców pszenicy, 6 korców jęczmienia, 3 korce grochu – wszystko wartości 3 grz., i Jana z Poniatowa o 3 grz. dziesięciny⁵⁰. Widocznie jako dzierżawca kościoła dobrze się zapisał w pamięci arcybiskupa Jana ze Sprowy, bowiem 24 listopada 1458 r. w Rzymie dostał prowizję na dwa beneficja należące do kolacji arcybiskupa gnieźnieńskiego i biskupa włocławskiego, którym w tym czasie był jego sąsiad Jan Gruszczyński. Pierwszym jego beneficjum był kościół w Pieczewie w powiecie łęczyckim, wsi należące do dóbr arcybiskupstwa gnieźnieńskiego. Z tytułem plebana wystąpił w 1464 r. i chyba niedawno objął plebanię, bowiem w 1462 r., gdy sprzedawał łan *Mirzanowski* w Równiej, na którym siedział kmięć Jędryka, za 16 florenów na wyderkaw na trzy lata Michałowi i Janowi z Cieni, nie miał żadnego tytułu. Podobnie jeszcze w styczniu 1464 r., gdy procesował się z Janem z Cieni. Dnia 31 sierpnia 1468 r. zasiadał w sądzie ziemskim w Sieradzu z tytułem kanonika kruszwickiego i plebana w Pieczewie⁵¹. Jako pleban w Pieczewie odnotowany został jeszcze w 1467 i 1470 r.⁵²

W 1471 r. Jakub z Równiej był już plebanem w Bałdrzychowie, własności opactwa cystersów w Sulejowie. Miał wówczas dać Przecławowi z Adamek w parafii Błaszki 20 grz. Pieniądze pożyczył od brata Mikołaja, któremu w tej sumie zasta-
wił łan w Równiej z kmicciem Janem Szostkiem na trzy lata. Dopiero rok później

49 *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego...*, t. I, s. 225; AGAD, SG, ks. 11, s. 566, 568; ks. 12, s. 183.

50 ADWł., Kalisz kons., ks. 2, k. 3, 12.

51 *Bullarium Poloniae*, t. VI, wyd. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś, przy pomocy P. Sczanieckiego, M. Kowalczyk, Roma–Lublin 1998, nr 1337, 1338; AGAD, SG, ks. 13, s. 212; SZ, ks. 12, k. 10v, 146v; SzZ, ks. 5, s. 153.

52 W 1467 r. pozwał go Paweł z Zakrzewa, roczek został przełożony przez Więclawa z Rubic i Zawad (AGAD, SZ, ks. 12, k. 117). W 1470 r. był jednym z jednacych w sporze między Różą, żoną Mikołaja z Zakrzewa, a jej córkami: Katarzyną, żoną Wawrzyńca z Krowicy, Agnieszką, żoną Więclawa z Wysokiego Tądowa, Elżbietą, żoną Mikołaja Franczka z Równiej, i pannami: Dorotą i Heleną, o zachowanie Róży w połowie dóbr w Zakrzewie, Równiej, Rubicach i Zawadach – zgodnie z zapisem jej oprawy (AGAD, SG, ks. 15, s. 41). Zob. A. Kowalska-Pietrzak, *Duchowieństwo parafialne w późnośredniowiecznej Polsce centralnej. Archidiaconaty łęczycki i uniejowski*, Łódź 2014, s. 89.

zapłacił żadaną kwotę Małgorzacie, wdowie po Przecławie⁵³. Parafię bałdrzychowską objął po Mikołaju Kossowskim, który przeszedł do Pieczewa⁵⁴. Niewątpliwie dla Jakuba była to korzystna zamiana. W 1472 r. Jakub był winien 6 grz. Janowi z Równiej i Mirzon, synowi zmarłego Andrzeja. Kolejna sprawa z tego roku przedstawia kanonika w nie najlepszym świetle. W kwietniu chłop Jan Białas przez swego pełnomocnika szlachcica Macieja Skarbimirskiego skarżył Jakuba o niezapłacenie mu za pięć lat prac rolnych u kanonika, u którego był kolonem. Ostatnia sprawa, w której wystąpił Jakub z Równiej, dotyczy jego sporu z Mikołajem Kossowskim, kantorem kruszwickim i kanonikiem uniejowskim. Rowieński żądał wikarii w kościele uniejowskim, na co przedstawił dokument, powołując się na zmarłego arcybiskupa Jakuba z Sienna. Jednakże następca arcybiskupa Zbigniew Oleśnicki 2 maja 1482 r. w kościele wydał wyrok odsądzający Jakuba od tego beneficium⁵⁵. Tylko raz wziął udział w sprawie rodzinnej. W 1476 r. Agnieszka, żona Pawła z Kobylnik, w obecności wujów: Jakuba z Równiej plebana w Bałdrzychowie i Jana Rowieńskiego z Wojucic, zeznała jako jej ojciec Piotr z Głaniszewa zwany Gałęski zapłacił jej za dobra ojczyste i macierzyste i za babiznę w Głaniszewie⁵⁶.

Rodzina Rowieńskich alias Wojuckich, siedząca na pograniczu Kaliskiego i Sieradzkiego, prezentuje przeciętną rodzinę szlachecką z tego terenu. Nie dorobiła się większego majątku, mimo dwóch korzystnych małżeństw, dochodów z sądownictwa grodzkiego i kościelnej kariery jednego z jej przedstawicieli.

Bibliografia

Źródła niepublikowane

Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, Acta Sbignei de Oleśnica archiepiscopi gneznensis 1482–1493.

Archiwum Diecezjalne we Włocławku, Księgi konsystorskie kaliskie.

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Księgi grodzkie sieradzkie.

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Księgi ziemskie sieradzkie.

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Księgi ziemskie szadkowskie.

Księgi grodzkie sieradzkie, inskrypcje.

⁵³ AGAD, SG, ks. 17, s. 33, 36, 435.

⁵⁴ A. Kowalska-Pietrzak, *Duchowienstwo parafialne...*, s. 137–138, 243–244: okręg parafialny w Pieczewie składał się z dziesięciu wsi, w Bałdrzychowie z piętnastu wsi.

⁵⁵ AGAD, SG, ks. 17, s. 289; ADWl, Kalisz kons., ks. 5, k. 144v; Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, Acta Sbignei de Oleśnica archiepiscopi gneznensis 1482–1493, k. 28.

⁵⁶ AGAD, SG, ks. 19, s. 154.

Literatura

- Bullarium Poloniae*, t. v, wyd. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś, przy pomocy M. Kowalczyk, A. Wajs, H. Wajs, Romae–Lublin 1995.
- Bullarium Poloniae*, t. vi, wyd. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś, przy pomocy P. Szczanieckiego, M. Kowalczyk, Romae–Lublin 1998.
- Górzyński S., Kochanowski J., *Herby szlachty polskiej*, Warszawa 1992.
- Jabłońska A., *Kapituła uniejowska do początku XVI wieku*, Kielce 2005.
- Kazańczuk M., *Staropolskie legendy herbowe*, Wrocław 1990.
- Kowska-Pietrzak A., *Duchowieństwo parafialne w późnośredniowiecznej Polsce centralnej. Archidiaconaty łączyski i uniejowski*, Łódź 2014.
- Kozierowski S., *Badania nazw topograficznych na obszarze dawnej wschodniej Wielkopolski*, t. II, Poznań 1928.
- Lewandowski I., *Rzymska i rzymsko-sarmacka genealogia rodów szlacheckich w niektórych herbarzach staropolskich*, [w:] *Świadomość historyczna Polaków. Problemy i metody badawcze*, red. J. Topolski, Łódź 1981, s. 227–249.
- Łaski J., *Liber beneficiorum archidiecezji gnieźnieńskiej*, t. I–II, wyd. J. Łukowski, J. Korytkowski, Gniezno 1881.
- Małeki A., *Studia heraldyczne*, t. I, Lwów 1890.
- Matricularum Regni Poloniae summaria*, t. IV.I, wyd. T. Wierzbowski, Warszawa 1910.
- Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400–1508*, t. I, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, przy współpracy R. Grzesika, Kraków 2004.
- Nieznane zapiski heraldyczne średniowieczne polskie, głównie sieradzkie*, wyd. S. Łaguna, [w:] *Pisma Stosława Łaguny*, Warszawa 1915.
- Paprocki B., *Gniazdo cnoty*, Kraków 1578.
- Paprocki B., *Herby rycerstwa polskiego*, wyd. K.J. Turowski, Kraków 1858.
- Pokłosie heraldyczne*, „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie” 1923, 6 (10), s. 23–37.
- Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym opisana przez Adolfa Pawińskiego*, t. II, *Wielkopolska*, Warszawa 1883 (Źródła Dziejowe, 13).
- Zajączkowski S., Zajączkowski S.M., *Materiały do słownika geograficzno-historycznego dawnych ziem łączyskiej i sieradzkiej do 1400 roku*, cz. 2, Łódź 1970.

Summary

The Gąska coat of arms first appeared in written sources in 1402. On April 3 of that year, witnesses appeared at the land court in Sieradz to testify to the family affiliation of Przybek of Kościanki. In the second pair, the accused summoned Janusz of Lichawa and Jan of Wodzierady, both bearing the Gąska coat of arms. In 1403 and 1405, Stanisław

of Chrzanowice was likewise testified to by Paweł of Rzechta and Druzbina of the same coat of arms, along with the aforementioned Janusz of Lichawa. Bartosz Paprocki traced the origin of the coat of arms to the legend of the Capitoline geese, which saved Rome from a barbarian invasion. He also gave it alternative names: *Paparona* (1578) and *Budzisz* (1584). The circle of ancestors known to him was small. Aside from the Chodowski family of Łęczycza, he listed only a few families from Sieradz: the Kamionomowski, Parzniewski, Pstrokoński, and Wojucki families. In the Middle Ages, in the Sieradz region, the name Równa was used twice in reference to the Gaska coat of arms, deriving from the village of Równa on the Świędrnia River, along the route from Błaszki to Sieradz.

The Rowieński family, also known as Wojucki, who lived on the border of the Kalisz and Sieradz regions, represents a typical noble family from this area. Despite two advantageous marriages, income from municipal courts, and the ecclesiastical career of one of its members, the family did not accumulate significant wealth.

Keywords: genealogy, Wojucki family, Rowieński family, Gaska coat of arms, Sieradz nobility

Alicja Szymczak

Uniwersytet Łódzki

Wydział Filozoficzno-Historyczny

Instytut Historii

e-mail: alicja.szymczak@uni.lodz.pl